

Een tentoonstellingsmaker over tentoonstellingsgebouwen

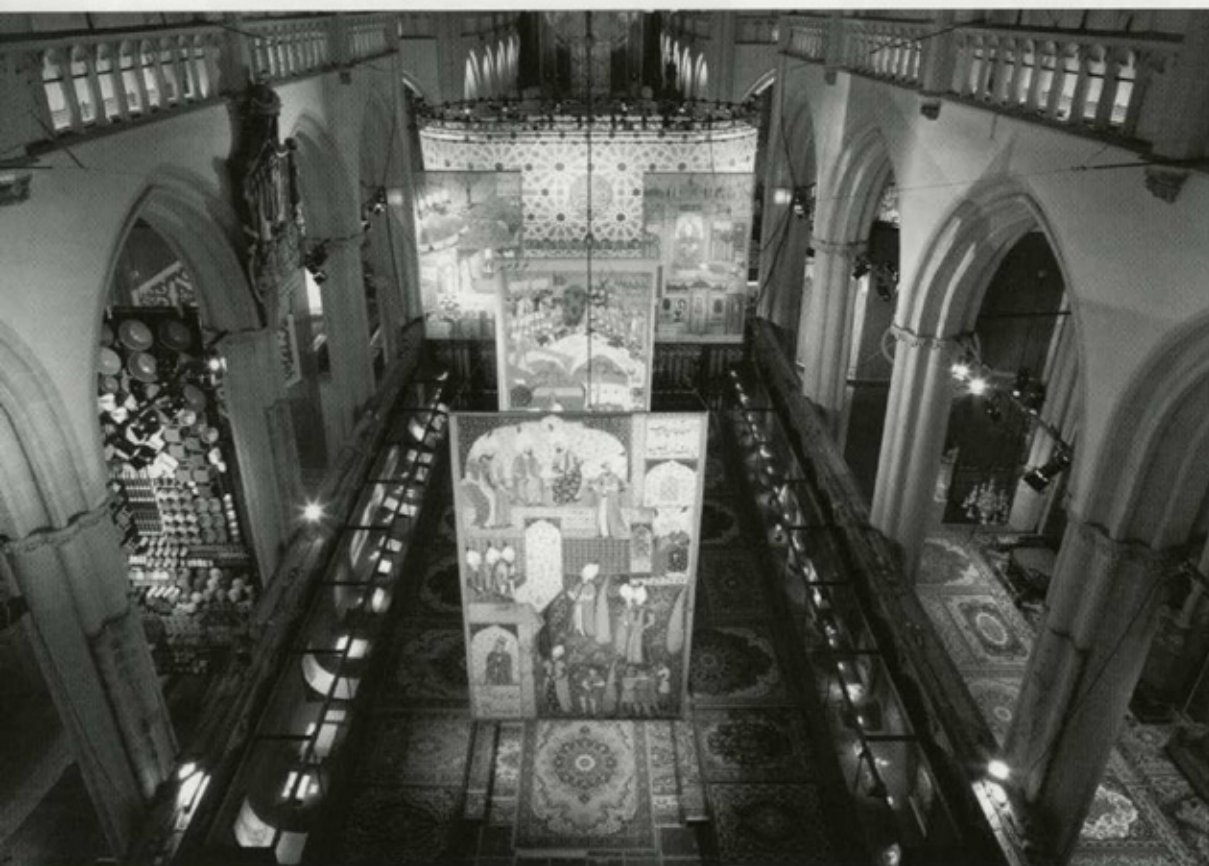
Een gesprek met Herman Kossmann

•

Bestaat het ideale tentoonstellingsgebouw? Tentoonstellingsmaker Herman Kossmann heeft zeker ideeën over het programma van eisen waaraan het ideale tentoonstellingsgebouw moet voldoen. Maar wat hij zich als vakman altijd allereerst afvraagt is wat hij gaat tentoonstellen: welk verhaal wil je vertellen en op welke manier? Een tentoonstelling heeft zijn eigen wetten en mogelijkheden. Kossmann: "Een tentoonstelling moet je zien als een verhalende, ruimtelijke wandeling. Je scheidt een virtuele wereld waarin de bezoeker ondergedompeld moet worden en de zintuigen beroerd kunnen worden." De tentoonstelling werkt als medium anders dan bijvoorbeeld een film of een boek. In een film heeft de regisseur uiteindelijk alles onder controle en beleeft de kijker het verhaal lineair, in een gegeven tijdspanne en vanuit één standpunt. In het literaire verhaal wordt een sterk beroep gedaan op de verbeeldingskracht van de lezer, die het boek in een zelfgekozen tempo tot zich kan nemen. De beleving van een tentoonstelling kent weer een andere dynamiek. De tentoonstelling over de architect H. Th. Wijdeveld in het NAI te Rotterdam in 2006 bijvoorbeeld, was geheel vanuit het onderwerp -de persoon Wijdeveld- opgezet. Centraal in het verhaal stond Wijdevelds universum. Als op een nachtelijke dwaaltocht cirkelde de bezoeker in de tentoonstellingsruimte door Wijdevelds heelal. In deze donkere wereld waren de ontwerpen van de architect uitgelicht en geprojecteerd en kon er gekeken, gelezen, gedroomd en geluisterd worden. De bezoeker kon in tien minuten door de tentoonstelling heen lopen, maar er ook een paar uur verblijven. Kossmann ziet een tentoonstelling dus als een medium dat is opgebouwd uit een mix van ingrediënten, zoals de collectie, het licht, het geluid, filmmateriaal,

Wijdevelds universum

053
 93V0
 001

Wijdevelds universum

tekst en beeld. De ruimte waarin je gaat tentoonstellen, het gebouw, is hierin uiteraard een factor van belang. Het gebouw geeft mede vorm aan de ruimtelijke ervaring van de bezoeker. Ook speelt de kwestie of je te maken hebt met een wisselexpositie of een vaste collectie een rol. Wordt de expositie een H&M of een maatpak? En welke aanknooppunten biedt het gebouw? Kossmann noemt twee voorbeelden van richtinggevend gebouwen uit zijn recente ontwerp-praktijk. Ten eerste de Nieuwe Kerk te Amsterdam, die volgens Kossmann voor de meeste tentoonstellingen een onmogelijke ruimte is: "veel te dominant en veel te aanwezig." Maar in het geval van de tijdelijke tentoonstelling 'Istanbul: De Stad en de Sultan' bleken het onderwerp en het kerkgebouw toevallig goed bij elkaar te passen. "Het Ottomaanse rijk is gebouwd op Christelijke en Byzantijnse grondvesten. We konden deze kerk dus mooi gebruiken als drager voor de Islamitische collectie uit het Topkapi paleis." Ten tweede noemt Kossmann voormalig 'gekkenhuis' 't Dolhuys in Haarlem, dat als gebouw zelf de drager werd van de vaste collectie van het museum voor psychiatrie. Kossmann ziet het liefst dat een tentoonstellingsgebouw op verschillende manieren in te vullen is. Flexibiliteit is zeer belangrijk. "Het gebouw moet open en dicht kunnen. Je wilt steeds kunnen kiezen of je wel of geen daglicht toelaat." Want iedere tentoonstelling vraagt om een eigen lichtontwerp. "Als tentoonstellingsmaker wil je wanden, vloeren en plafonds kunnen gebruiken", gaat Kossmann verder. Hij vindt ook dat het gebouw elke combinatie van verschillende media in zich moet kunnen opnemen. Ziet hij het

maken van een tentoonstelling als het ontwerpen van een ruimtelijke vertelling, dan komt hij voor de ideale ruimte eerder uit bij zoiets als een theatergebouw dan bij een traditioneel kunstmuseum. Die leiden met overvloedig daglicht en architectonische details vaak de aandacht af van het tentoonstellingsverhaal. "Wat je wilt is een gebouw voor meerdere zintuigen."

Herman Kossmann is architect / tentoonstellingsontwerper en heeft met Mark de Jong het ontwerp bureau Kossmann.DeJong in Amsterdam. Gesien van Alena is architectuurhistorica en is als Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit werkzaam bij Het Oversticht in Overijssel.

De Nieuwe Kerk als drager